

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواران

دروس تمهیدیة فی الفقه الاستدلالی

کتاب الطهاره

(سطح دو)

درس اول

استاد: حجت الاسلام والمسلمین امینی

آموزشیار: آقای مهاجری

مقدمه

در این درس و درس آینده مقدمه ای پیرامون کتاب «دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی» بیان می‌شود. قسمتی از مقدمه که در این درس بیان می‌شود از چهار محور تشکیل شده است که عبارتند از:

۱. مطالبی پیرامون مولف کتاب؛

۲. سبک و روش مؤلف در تالیف کتاب؛

۳. وجه نامگذاری کتاب؛

۴. ویژگی های کتاب.

مطالبی پیرامون کتاب

قبل از ورود به بحث لازم است در رابطه با کتاب «دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی» مطالبی را در ضمن چهار محور بیان کنیم:

محور اول: مؤلف کتاب

مؤلف کتاب آیت الله شیخ باقر ایروانی از اهالی ایروان گرجستان است. زمانی که ایروان جزء ایران بود، خانواده ایشان در آنجا زندگی می کردند و بعد از آنکه روسیه بخشهایی را از ایران جدا کرد و در سال ۱۹۱۷ م انقلاب کمونیستی صورت پذیرفت، خانواده ایشان موفق شدند به ایران مهاجرت کنند. ایشان بعد از مهاجرت به ایران، به نجف مشرف می شود و در درس آیت الله العظمی خوئی شرکت می کند و سالیان زیادی را از محضر ایشان استفاده می کند. مؤلف کتاب چند سالی هم از محضر درس شهید صدر استفاده می نماید و شاید نبوغ و خلاقیتی که در تالیف کتب دارد را از محضر شهید صدر فرا گرفته باشد.

در هر صورت ایشان تا زمان جنگ تحمیلی در عراق بودند تا اینکه صدام افراد ایرانی الاصل و از جمله ایشان را از عراق بیرون کرد. ایشان به قم مشرف شدند و به تدریس خارج فقه و اصول پرداختند. چند سالی پس از اینکه زمینه در عراق آماده شد ایشان دوباره به عراق بازگشتند و الان در نجف اشرف به تدریس خارج فقه و اصول اشتغال دارند.

محور دوم: سبک و روش مؤلف در تالیف کتاب

سبک ایشان در این کتب بر خلاف کتابهایی مثل شرح لمعه - که تلفیقی است و بین مساله و دلیل آن تفکیک صورت پذیرفته است - تلفیقی نیست و کاملاً بین مسائل و مستندات آنها تفکیک صورت پذیرفته است؛ مثلاً در باب طهارت ابتدا چند مساله را بیان می کنند و در ادامه مستندات این مسائل را مورد بررسی قرار می دهند. نکته دیگر اینکه در این کتاب بر خلاف کتبی مثل شرح لمعه مستند تمام مسائل مطرح شده بیان می شود و اینطور نیست که فقط مستند برخی از مسائل بیان شود.

محور سوم: وجه نامگذاری کتاب

تمام مسائل این کتاب به صورت مستدل و مستند بیان شده است منتها متناسب با سطح مخاطبین کتاب، استدلالها به صورت مختصر و ساده بیان شده است و در حد مباحث خارج نیست که به بررسی گسترده و عمیق مسائل پردازد و اقوال متعدد را بیان نماید؛ پس مطالب کتاب در حد مقدماتی و تمهیدی است و لذا نام کتاب را «دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی» قرار داده اند؛ یعنی دروس تمهیدی است بر خلاف مباحث خارج که از آن به دروس عالیه تعبیر می نمایند.

SCO۱: ۸:۳۳

محور چهارم: ویژگی های کتاب

کتابهایی مانند شرح لمعه و تحریر روضه که در گذشته خوانده می شد دارای ویژگی هایی مثل متن قوی و مولفانی قوی مانند شهید اول و ثانی بودند و در آنها به اقوال متعدد علماء هم اشاره می شد ولی در عین حال نقائصی هم داشتند؛ این کتاب به دنبال آن است که نقائص آن کتابها را رفع نماید و لذا دارای ویژگی هایی است که عبارتند از:

۱. این کتاب بر خلاف کتابهایی مثل شرح لمعه، مدرک و مستند تمام مسائل را بیان می نماید؛ مثلاً در بحث وضوء ۲۴ فرع فقهی را آورده است و ۲۴ مستند هم برای آنها ذکر می کند ولی در کتابهایی مثل شرح لمعه خیلی از مسائل طرح شده است ولی مستند و دلیلی برای آنها بیان نشده است.
۲. این کتاب بر خلاف کتب فقهی گذشته مثل شرح لمعه، تمام آراء در مساله را بیان نمی کند و فقط به آراء مهم اشاره می کند و معمولاً نظر مشهور را عنوان می نماید و به ندرت اقوال دیگر را مطرح می نماید و دلیل این نکته هم این است که کتاب در سطح مقدماتی و تمهیدی نگاشته شده است و نیازی نیست که در این سطح به تمام اقوال در یک مساله اشاره شود.
۳. مهم ترین ویژگی این کتاب این است که مخاطب را با روش استنباط احکام آشنا می نماید و اگر کسی حتی یک باب از این کتاب را بخواند با روش استنباط احکام آشنا می شود زیرا در این کتاب در تک تک مسائل مراحل مختلف استنباط یک حکم شرعی به صورت بسیار منظمی طی می شود و وقتی وارد مستند یک مساله می شود ابتدا آیات و روایات مساله را می آورد و اگر روایات مخالفی باشد سراغ جمع عرفی و یا ترجیح یکی از ادله می روند و در صورت تعارض یا عدم دلیل اجتهادی در مساله سراغ اصول عملیه می روند و بحث آن را مطرح می نمایند و به همین ترتیب در تمام مسائل ما را با مراحل استنباط احکام شرعی آشنا می نمایند.
۴. در این کتاب سعی شده است که تمام روایات از کتاب شریف وسائل الشیعه بیان شود تا دسترسی به آن برای اساتید و دانش پژوهان آسان تر باشد زیرا کتاب وسائل الشیعه در دسترس همه قرار دارد و مراجعه به آن هم به دلیل منظم بودن و باب بودن آن آسان است.
۵. از آنجایی که کتاب استدلالی است در برخی از موارد نظر مولف محترم بر خلاف مشهور است و این بعدی ندارد زیرا کتاب استدلالی است و ممکن است مولف محترم نظر مشهور را نپذیرفته باشند و بر خلاف مشهور فتوا بدهند.
۶. این کتاب همه مسائل را مطرح نکرده است بلکه مسائلی را مطرح نموده است که مهم و مورد ابتلاء است و یا از مسائل مستحدثه و جدید است و این باعث می شود که مخاطب رغبت بیشتری نسبت به مطالعه کتاب داشته باشد.
۷. در این کتاب بر خلاف کتب فقهی دیگر رابطه بین فقه و اصول کاملاً مشخص و ملموس می شود و دلیل آن هم این است که در این کتاب مستندات تمام مسائل بیان می شود و لذا مخاطب نیاز فقه به اصول را کاملاً درک می نماید و این نکته را می فهمد که برای فهم بهتر کتاب ناچار است به اصول فقه مراجعه نماید.

SCO۲: ۲۴:۳۶